

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
SOCIALINĖS POLITIKOS GRUPĖ
PAŽYMA

DĖL VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 2017 M. KOVO 1 D. NUTARIMO NR. 149 „DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS MOKSLO IR STUDIJŲ ĮSTATYMO ĮGYVENDINIMO“ PAKEITIMO“ PROJEKTO (toliau – Projektas)
(TAP-22-2086; TAIS NR. 22-13399(2))

2022-12-12 Nr. NV-3574

Vilnius

Projekto rengėjas – Švietimo, mokslo ir sporto ministerija (toliau – ŠMSM).

Projekto tikslai:

- patvirtinti Trumposios pakopos ir koleginių studijų programų vykdymo universitete tvarkos aprašą;
- patvirtinti Valstybinių aukštųjų mokyklų reorganizavimo tvarkos aprašą.

Dabartinė situacija:

2022 m. birželio 30 d. buvo priimtas Mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 4, 10, 11, 15, 27, 28, 35, 38, 39, 48, 52, 53, 56, 58, 60, 65, 66, 67, 69, 71, 72, 72¹, 73, 75³, 77, 85 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 64¹ straipsniu įstatymas Nr. XIV-1257 (toliau – Įstatymas), kuriame nustatyta, kad: - Vyriausybė nustato studijų kryptis (krypčių grupes), tvarką ir sąlygas, kurioms esant universitetai gali vykdyti trumposios, pirmosios ir antrosios pakopų koleginių studijų programas; - valstybinės aukštosios mokyklos turi teisę kreiptis į Vyriausybę su prašymu inicijuoti valstybinės aukštosios mokyklos reorganizavimo procedūrą Vyriausybės nustatyta tvarka; valstybinių aukštųjų mokyklų reorganizavimą Vyriausybės nustatyta tvarka rengia ir įgyvendina savininko teisės ir pareigas įgyvendinanti institucija, bendradarbiaudama su valstybinėmis aukštosiomis mokyklomis.

Nuostatos dėl valstybinių aukštųjų mokyklų reorganizavimo buvo keičiamos įgyvendinant 2018 m. birželio 29 d. Konstitucinio Teismo nutarimą Nr. KT15-N10/2018, kad Mokslo ir studijų įstatymo 38 ir 39 straipsnių, reglamentuojančių valstybinių aukštųjų mokyklų reorganizavimą ir likvidavimą, nuostatos ta apimtimi, kiek tai susiję su aukštosios mokyklos tarybos funkcija teikti teisės aktų projektus tiesiogiai Seimui, prieštarauja Konstitucijos 68 straipsniui, pagal kurį aukštoji mokykla nėra įstatymų ir kitų Seimo teisės aktų priėmimo iniciatyvos teisės subjektas, o valstybinės aukštosios mokyklos reorganizavimą reglamentuojančios nuostatos yra neišsamios, todėl sukuria prielaidas Vyriausybės ir Seimo priimamų sprendimų konstitucingumo kvestionavimui. Keičiant šias nuostatas buvo atsižvelgta ir į Mokslo ir studijų įstatymo nepakankamo teisinio reglamentavimo trūkumus, išryškėjusius praktiškai 2017–2020 m. vykdant valstybinių universitetų tinklo optimizavimo priemones.

Šios įstatymo nuostatos įsigalios 2023 m. sausio 1 d.

Projekto esmė.

Siūloma patvirtinti Trumposios pakopos ir koleginių studijų programų vykdymo universitete tvarkos aprašą (toliau – Aprašas Nr. 1), nustatant, kad universitetai gali vykdyti tam tikros studijų krypties (krypčių, krypčių grupės) trumposios, pirmosios ir antrosios pakopų koleginių studijų programas:

- kai kolegija yra reorganizuojama jungimo būdu prijungiant ją prie universiteto;
- kai ministerijos pagal savo kompetenciją nustato, kad yra tam tikros studijų krypties (krypčių, krypčių grupės) trumposios pakopos/koleginių studijų programų poreikis, tačiau nėra kolegijos, vykdančios ar galinčios pradėti vykdyti tos studijų krypties (krypčių, krypčių grupės) trumposios pakopos/koleginių studijų programas.

Nustatomi kriterijai, kuriuos turi atitikti universitetas, aprašomos sprendimo priėmimo procedūros, kai iniciatyvą teikia ŠMSM ir kai iniciatyvą teikia pats universitetas.

Aprašu Nr. 1 bus sudarytos teisinės prielaidos itin specializuotas (pvz., kurioms reikalinga brangi infrastruktūra, stiprus mokslinis (praktinis) potencialas, tačiau ji/jis išskaidytas, o studijuojančiųjų skaičius, palyginus su kitų krypčių studentų skaičiais, nedidelis) kolegines/trumposios

pakopos studijas vykdyti universitete, sutelkus kolegijos praktinio rengimo ir universiteto mokslinį potencialą. Universitetui tokią teisę suteiks Vyriausybė, atsižvelgusi į jau atliktų išorinių studijų/mokslinių tyrimų/eksperimentinės plėtros/meno veiklos vertinimų rezultatus ir rengiamų specialistų pagal vykdomos arba ketinamos vykdyti studijų krypties (krypčių, krypčių grupės) studijų programas atitiktį specialistų poreikiui darbo rinkoje ir valstybės ūkinės/socialinės/kultūrinės plėtros poreikių ir ateities perspektyvas.

Siūloma patvirtinti Valstybinių aukštųjų mokyklų reorganizavimo tvarkos aprašą (toliau – Aprašas Nr. 2), nustatant valstybinių aukštųjų mokyklų reorganizavimo procedūras, dokumentų rengimo, nagrinėjimo, sprendimų priėmimo tvarką sudarant galimybes Vyriausybei ir Seimui efektyviai realizuoti savo, kaip valstybės institucijų, privalančių užtikrinti aukštojo mokslo sistemos veiksmingumą, teises, sprendžiant aukštųjų mokyklų reorganizavimo klausimus bei suteikiant daugiau teisinio aiškumo aukštosioms mokykloms dėl reorganizavimo inicijavimo bei reorganizavimo procedūrų įgyvendinimo. Numatoma, jog reorganizavimo dokumentus rengs aukštosios mokyklos, šių dokumentų svarstymą ir pateikimą Vyriausybei bei Seimui įgyvendins ŠMSM.

Aprašo Nr. 2 įgyvendinimas nesusijęs su konkrečių stebėsenos rodiklių įgyvendinimu, todėl rodiklių stebėseną nenumatoma ir neplanuojama atlikti.

Projekto įsigaliojimas numatomas 2023 m. sausio 1 d.

Papildomų valstybės biudžeto lėšų Projektui įgyvendinti nereikės. Projekto nuostatomis įgyvendinti 2023–2024 m. Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės lėšomis (20 mln. Eur) numatoma finansuoti projektus, kurie apims kolegijų tinklo ir veiklos pertvarką: esamų studijų programų konsolidavimą, pagrindinių administracinių bei mokslo ir studijų funkcijų ir procesų integravimą ir optimizavimą, naudojamos infrastruktūros optimizavimą.

Nauda. Bus sustiprintas studijų ir mokslo (meno) vieningumas; galimybė siekti geresnės studijų kokybės ir geresnių mokslinių tyrimų/eksperimentinės plėtros/meno veiklos rezultatų; užtikrintas racionalus valstybės asignavimų panaudojimas; užtikrinta galimybė Vyriausybei ir Seimui efektyviai realizuoti savo, kaip valstybės institucijų, privalančių užtikrinti aukštojo mokslo sistemos veiksmingumą, teises, sprendžiant aukštųjų mokyklų reorganizavimo klausimus; suteikta daugiau teisinio aiškumo aukštosioms mokykloms dėl reorganizavimo inicijavimo bei reorganizavimo procedūrų įgyvendinimo.

Atitiktis Vyriausybės programai. Susiję su Vyriausybės programos projektu „Modernus, efektyvus ir į misiją orientuotas aukštojo mokslo valdymas“ ir „Aukščiausios kokybės, tarptautiškos ir prieinamos studijos“ nuostatomis.

Derinimas. Projektas derintas su Teisingumo ministerija, Lietuvos universitetų rektorių konferencija, Lietuvos kolegijų direktorių konferencija, Lietuvos mokslo taryba, Studijų kokybės vertinimo centru, Lietuvos aukštųjų mokyklų profesinių sąjungų susivienijimu, Lietuvos studentų sąjunga, Vilniaus universiteto Studentų sąjunga.

Lietuvos aukštųjų mokyklų profesinių sąjungų susivienijimas pastabų ir siūlyimų nepateikė. Lietuvos kolegijų direktorių konferencijos prezidentas darbo tvarka informavo, kad pastabų šiam projektui neteiks. Vilniaus universiteto studentų sąjunga el. paštu informavo, kad pastabų neturi. Su Studijų kokybės vertinimo centru redakcinio pobūdžio pastabos suderintos darbo tvarka.

Argumentai dėl Teisingumo ministerijos, Lietuvos universitetų rektorių konferencijos, Lietuvos mokslo tarybos, Lietuvos studentų sąjungos pastabų ir pasiūlyimų, į kuriuos neatsižvelgta ar atsižvelgta iš dalies, pateikti derinimo pažyme.

Dalykinio vertinimo išvada. Teikiame šias pastabas:

- siūlytina detalizuoti Aprašo Nr. 1 4.2 papunkčio nuostatos („Universitetas gali pradėti vykdyti tam tikros studijų krypties (krypčių, krypčių grupės) trumposios pakopos/koleginių studijų programas kai ministerijos pagal savo kompetenciją nustato, kad yra tam tikros studijų krypties (krypčių, krypčių grupės) trumposios pakopos/koleginių studijų programų poreikis, tačiau nėra kolegijos, vykdančios ar

galinčios pradėti vykdyti tos studijų krypties (krypčių, krypčių grupės) trumposios pakopos/koleginių studijų programas.“) įgyvendinimo mechanizmą, įvertinant ir jo sąsają su Aprašo Nr. 1 5 punktu („Siūlymą universitetui pradėti vykdyti tam tikros studijų krypties (krypčių, krypčių grupės) trumposios pakopos/koleginių studijų programas gali inicijuoti Ministerija arba iniciatyvą gali teikti pats universitetas.“);

- siūlytina papildyti Projekto teikimą informacija apie Aprašo Nr. 1 priemonių įgyvendinimo ir siektinos situacijos stebėseną;

- siūlytina įvertinti Aprašo Nr. 2 11 punkto („Jeigu švietimo, mokslo ir sporto ministras priima sprendimą neteikti Vyriausybei Seimo ir (ar) Vyriausybės nutarimo dėl pritarimo reorganizuoti aukštąsias mokyklas projekto, Ministerija informuoja apie tai Vyriausybę ir (arba) Seimą bei aukštąsias mokyklas, paaiškindama tokio sprendimo priežastis.“) atitikimą Įstatymo nuostatai, jog sprendimą dėl valstybinio universiteto reorganizavimo priima Seimas Vyriausybės teikimu, įvertinęs universiteto tarybos ir senato nuomonę; sprendimą dėl valstybinės kolegijos reorganizavimo priima Vyriausybė ŠMSM teikimu, įvertinusi kolegijos tarybos ir akademinės tarybos nuomonę;

- siekiant išvengti aukštųjų mokyklų tinklo reformos trikdžių, siūlytina įvertinti galimybę detalizuoti ir tiksliau apibrėžti aukštųjų mokyklų valdymo organų įtraukimo sąlygas Aprašo Nr. 2 nuostatose dėl bendradarbiavimo su reorganizavime dalyvaujančių ir reorganizuojamų įstaigų valdymo organais (12 ir 15 punktai).

Siūlome Projektą svarstyti tarpinstituciniame pasitarime ir patikslinti, įvertinus šias ir Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės išvadoje pateiktas pastabas.

Socialinės politikos grupės patarėja

Kristina Miliauskaitė